

Colofon

Archeo-rapport 1 Archeologisch vooronderzoek van het Berkenhof te Opvelp

Opdrachtgever:	Deparco CVA
Projectleiding:	Maarten Smeets
Uitvoering veldwerk:	Michiel Steenhoudt
Auteurs:	Maarten Smeets Michiel Steenhoudt
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba {behalve figuren 1 en 2, AGIV)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2009, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve gegevens

Naam site:	Berkenhof
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Bierbeek
Deelgemeente:	Opvelp
Adres:	Weg tussen weiden 14
Kadastrale gegevens:	Afdeling 4, Sectie D, perceel 151a {partim}
Projectcode:	OP-09-BE
Opdrachtgever:	DeparcoCVA Arkel 1 2630 Aartselaar
Vergunningsnummer:	2009/043
Naam aanvrager:	Michiel Steenhoudt
Aanvraagdatum:	10 februari 2009

Archeo-rapport 1

Archeologisch vooronderzoek van het Berkenhof te Opveld

Kessel-Lo, 2009
Studiebureau Archeologie bvba

Archeo-rapport 1

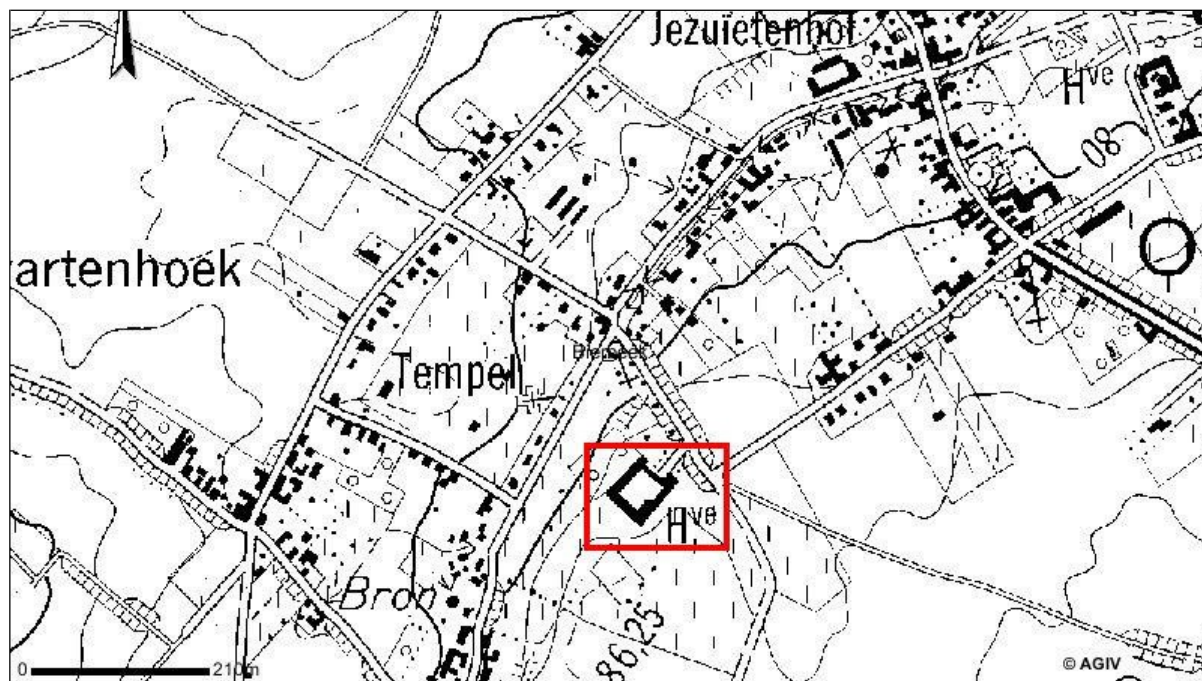
Archeologisch vooronderzoek van het Berkenhof te Opveld

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p.1
Hoofdstuk 1 Historische schets	p.2
Hoofdstuk 2 Werkmethode en interpretatie	p.4
2.1 Proefsleuf 1	p.4
2.2 Proefsleuf 2	p.5
Hoofdstuk 3 Besluitenadvies	p.7
Bijlagen	p.8
Bijlage 1 Overzichtsplan met aanduiding van de sleuven	p.9
Bijlage 2 Profieltekeningen	p.10
Bijlage 3 Fotoinventaris	p.12
Bijlage 4 Hoogtemetingen	p.13

Hoofdstuk 1 Historische schets

Het Berkenhof is een vierkantshoeve, gelegen op een heuvel ten zuidwesten van het dorpscentrum van Opveld (Figuur 1).

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het Berkenhof.

Een opschrift boven de inkomdeur dateert het woongedeelte in 1775. Bouwheer was het Leuvense Van Dalecollege. Door dotaties in de loop van zijn bestaan (opgericht in 1569 door Pieter van Dale als huisvesting voor behoeftige universiteitsstudenten) had het college bezittingen verworven in verschillende gemeenten rondom Leuven.

Op de Ferrariskaart, die getekend zijn tussen 1771 en 1778, staat de hoeve afgebeeld als vier afzonderlijke gebouwen, maar wel al met een vierhoekig grondplan. Wanneer de verdere invulling van het volledige vierkant gebeurde, is niet duidelijk op te maken uit het bouwhistorisch onderzoek, maar het moet zeker voor 1840 geweest zijn omdat op het primitief kadaster al een volledig gesloten vierkantshoeve is opgetekend.

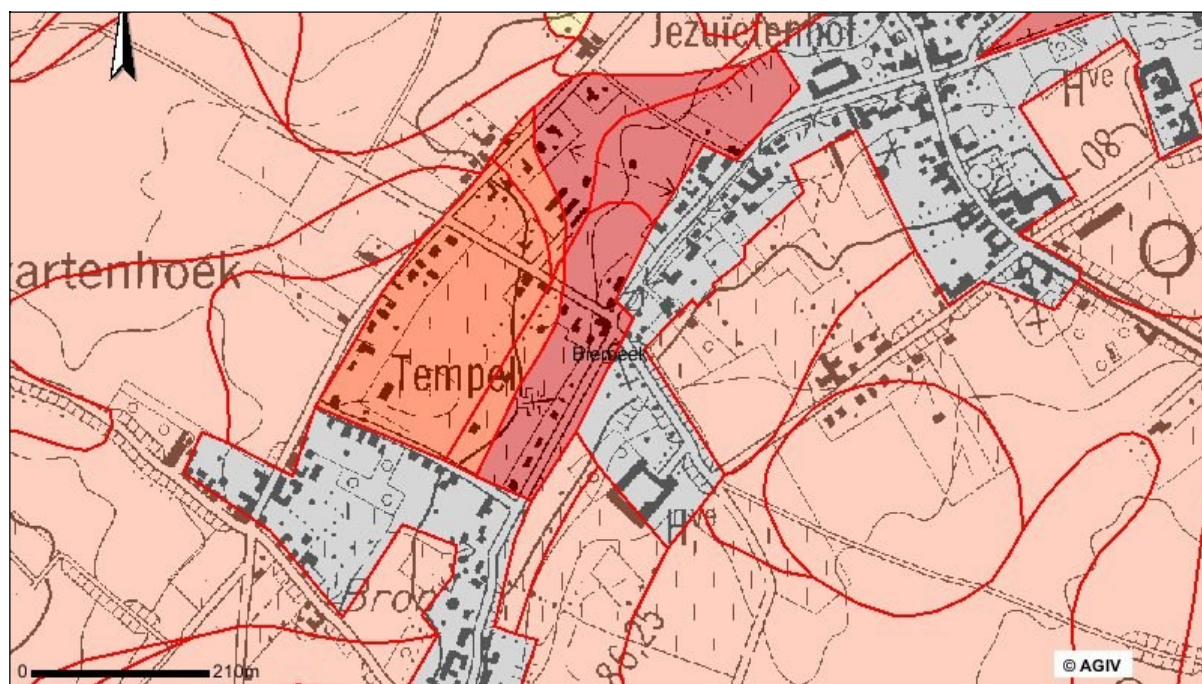
In 2000 werd de hoeve beschermd als monument en de hoeve en haar omgeving als dorpsgezicht.

In de onmiddellijke omgeving van de boerderij zijn in de Centrale Archeologisch Inventaris (CAI) een aantal archeologisch interessante zones opgenomen. Ten oosten van de Culostraat waren op luchtfoto's ovale en cirkelvormige sporen (CAI nr. 458) zichtbaar.

Ten zuiden van de boerderij werd de vondst van enkele archeologische artefacten (CAI nr. 406) gemeld.

Ten westen van de Culostraat werden in 2008 sporen uit de volle middeleeuwen vlakdekkend opgegraven. Eerder waren hier al grote cirkelvormige en rechthoekige, donkere sporen (CAI nr. 459) waargenomen op luchtfoto's.

Bodemkundig ligt het Berkenhof in de leemstreek (Figuur 2). Op de bodemkaart staat de hoeve zelf aangeduid als bebouwde zone (OB). Onmiddellijk ten zuiden bestaat de bodem uit een droge leembodem met textuur B horizont (Aba).

Figuur 2: Bodemkundige kaart.

Hoofdstuk 2 Werkmethode en interpretatie

Naar aanleiding van een restauratie van Het Berkenhof zijn er twee proefsleuven uitgegraven om zo een beeld te krijgen van eventuele oudere structuren of sporen (Bijlage 1). In de grote schuur in de zuidelijke hoek van het hoevecomplex, zal de bodem omwille van de geplande restauratie tot -60 cm worden afgegraven (sleuf 1) en in het aanpalende gebouw wordt de uitgraving van een zwembad (sleuf 2) voorzien.

Omwille van de geplande verstoring, legde het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek op aan de bouwheer. De uitvoering van dit onderzoek werd toevertrouwd aan Studiebureau Archeologie bvba dat hiervoor een opgravingsvergunning aanvraag en verkreeg.

Voorafgaand aan de opgraving werden de sleuven uitgezet door een landmeter. In sleuf 1 werd door de aannemer het grootste deel van de puinlaag reeds verwijderd en in sleuf 2 was de beton reeds weggebroken.

Op 12 maart 2009 zijn de twee proefsleuven aangelegd.

2.1 Proefsleuf 1

In sleuf 1, gelegen in de grote schuur in de zuidelijke hoek van het hoevecomplex, werd eerst het vlak dat door de aannemer klaargelegd was, geïnspecteerd. Hierna werd een eerste vlak aangelegd door de sleuf +/- 25 cm te verdiepen. Nadat het vlak opgeschaafd was, werden hierin geen sporen of structuren aangetroffen. Aangezien hier direct de moederbodem te voorschijn kwam, en er geen sporen of structuren tegengekomen zijn, werd direct tot op de uit te graven diepte, -70cm, gegraven. Van deze proefsleuf is enkel het deel van het NW-NO-profiel opgetekend dat gelegen is in de doorgang van de schuur. In de rest van het profiel werden geen lagen aangetroffen en het ZW-ZO profiel werd dan ook enkel op foto geregistreerd (Figuur 4).

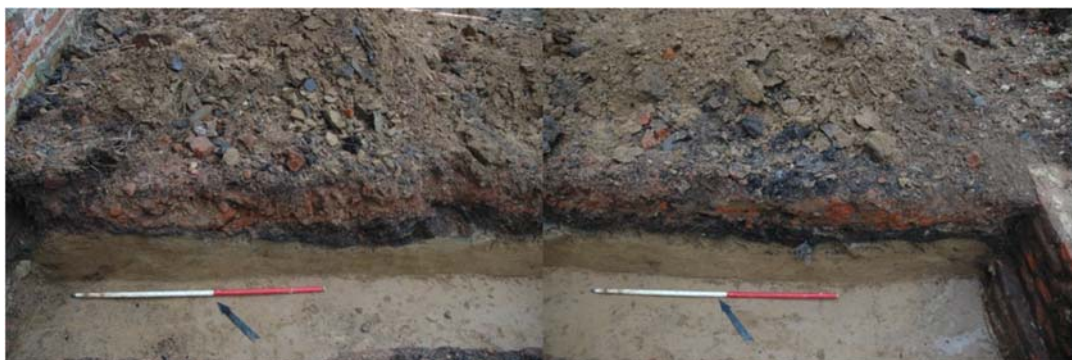
Profiel 3: NW-NO-profiel (Figuur 3)

Laag 1: Een dikke zwarte puinlaag met veel leisteen.

Laag 2: Een puinlaag met veel baksteen en mortel. Deze heeft een Rood-Oranje kleur.

Laag 3: idem aan laag 1.

Laag 4: bakstenen muur, fundering voor de bakstenen pijlers die het dak mee ondersteunde.

Figuur 3: NW-NO-profiel van proefsleuf 1 (OP-09-BE foto 18 en OP-09-BE foto 23).

Lagen 1, 2 en 3 zijn waarschijnlijk ontstaan toen het dak van de schuur is ingestort. Onder deze lagen zit de moederbodem. Net onder de puinlaag is de moederbodem een klein beetje verkleurd (dikte < 1 cm). De leem was ook heel hard op deze plaats wat doet vermoeden dat dit ook het vloeroppervlak van de schuur moet zijn geweest.

Figuur 4: Deel van ZW-ZO-profiel van proefsleuf 1 (OP-09-BE foto 27).

2.2 Proefsleuf 2

Sleuf 2 werd aangelegd in de open schuur waar de bouwheer een zwembad wil aanleggen. Hierbij werd na een inspectie van het vlak dat de aannemer had klaargelegd het eerste vlak aangelegd door de sleuf +/- 25 cm te verdiepen. Nadat het vlak opgeschaafd was, werden hierin geen sporen of structuren aangetroffen. Om zeker te zijn dat het toch niet om een soort van aanvulling ging werd nog een tweede vlak aangelegd op dezelfde manier. Ook hierin werden geen sporen of structuren aangetroffen. In samenspraak met het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed, werd beslist dat deze sleuf niet verder met de hand moest uitgegraven worden tot op de diepte van 1m80. Omdat er onder de betonplaat een heel dun puinlaagje zichtbaar is dat naar de NO-kant iets dikker is, zijn de profielen van de ZW-NW kant en NW-NO kant ingetekend. In het ZO-ZW-profiel werden enkel de betonplaat en de moederbodem vastgesteld en het ZO-NO-profiel zijn dezelfde lagen te zien als in het ZW-NW-profiel.

Profiel 1: ZW-NW-profiel

Hierin werden 4 lagen opgetekend.

Laag 1: Een puinlaag die net onder de betonplaat ligt. Bestaat uit veel baksteen met mortel en een beetje leem. Ze heeft een rood-oranje kleur.

Laag 2: Een bruingele leemlaag waarin hier en daar kleine stukjes baksteen te zien zijn.

Laag 3: Een bruingele leemlaag met enkele grijze vlekken, met ook hier kleine stukjes baksteen.

Laag 4: Een groengrijze leemlaag. Hierin zit geen bijmenging en de verkleuring is eerder te wijten aan doorsijpeling van water. Boven van deze plaats zit de dakrand zonder dakgoot.

Profiel 2: NW-NO-profiel (Figuur 5)

In profiel 2, NW-NO-profiel, zijn dezelfde lagen opgetekend.

Figuur 5: NW-NO-profiel van proefsleuf 2 (OP-09-BE foto 13).

Hoofdstuk 3 Besluit en advies

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003) en 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Daarom werd een archeologisch vooronderzoek gevraagd om de archeologische potentie van het terrein in te schatten. Hierbij werd vastgesteld dat de aanwezige sporen, geen verder onderzoek verantwoorden.

Het officieel vrijgeven van het terrein gebeurt door het agentschap R-O-Vlaanderen, Onroerend Erfgoed.

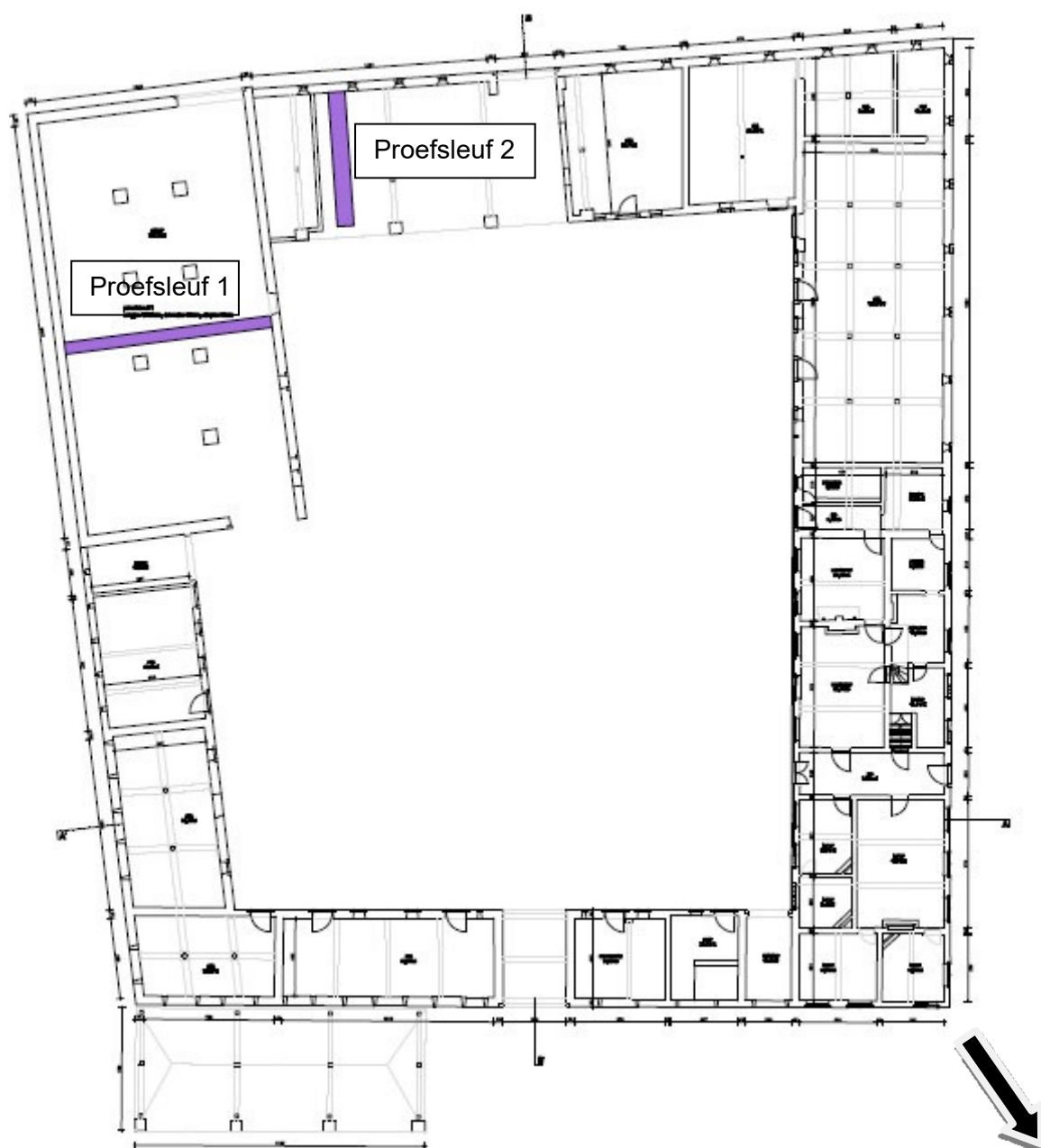
Ondanks het vrijgeven van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003 en 10 maart 2006 (BS 08.06.1999, 24.03.2003 en 07.06.2006)
- en het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 en 23 juni 2006

van toepassing, meer bepaald de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzichtsplan met aanduiding van de sleuven

Bijlage 2 Profieltekeningen

Bijlage 3 Fotoinventaris

fotonummer	soort opname	laag
OP-09-BE foto 01	aanleg vlak 1 Proefsleuf 2	
OP-09-BE foto 02	aanleg vlak 1 proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 03	aanleg vlak 1 proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 04	aanleg vlak 1 Proefsleuf 2	
OP-09-BE foto 05	overzicht proefsleuf 2 vlak 1	
OP-09-BE foto 06	overzicht proefsleuf 2 vlak 2	
OP-09-BE foto 07	overzicht proefsleuf 2 vlak 2	
OP-09-BE foto 08	profiel proefsleuf 2	
OP-09-BE foto 09	profiel proefsleuf 2	
OP-09-BE foto 10	profiel proefsleuf 2	
OP-09-BE foto 11	profiel proefsleuf 2	2, 3
OP-09-BE foto 12	profiel proefsleuf 2	1, 2, 3, 4
OP-09-BE foto 13	profiel proefsleuf 2	1, 2, 3, 4
OP-09-BE foto 14	overzicht proefsleuf 1 vlak 1	
OP-09-BE foto 15	overzicht proefsleuf 1 vlak 1	
OP-09-BE foto 16	overzicht proefsleuf 1 vlak 1	
OP-09-BE foto 17	overzicht proefsleuf 1 vlak 1	
OP-09-BE foto 18	profiel proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 19	profiel proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 20	profiel proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 21	profiel proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 22	profiel proefsleuf 1	1, 2
OP-09-BE foto 23	profiel proefsleuf 1	1, 2, 3
OP-09-BE foto 24	profiel proefsleuf 1	1, 2, 3, 4
OP-09-BE foto 25	profiel proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 26	profiel proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 27	profiel proefsleuf 1	
OP-09-BE foto 28	profiel proefsleuf 1	

Bijlage 4 Hoogtemetingen

punt	proefsleuf 1		punt	proefsleuf 2
a	50,29		a	49,67
b	50,27		b	49,69
c	49,73		c	49,16
d	49,76		d	49,18
			e	49,83
			f	49,29
			g	49,65
			h	49,16